

8.2.2021

Eduskunta
siv@eduskunta.fi

Asia: **VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa**

OAJ kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa lausunnon koskien edellä mainittua Valtioneuvoston selontekoa.

Suomen koulutusjärjestelmä ja sen tulokset ovat olleet menestystarina. Suomessa koulutus on tuottanut osaamista, jonka avulla olemme luoneet onnellisen, tasa-arvoisen ja demokraattisen yhteiskunnan. Niinpä monet Agenda 2030:n sosiaaliset tavoitteet on täällä jo saavutettu. Suomen kohdalla haastava kysymys on, kuinka voimme ylläpitää nämä sosiaaliset saavutukset ja samalla muuttaa ekologisesti kestävä toimintamme kestävälle pohjalle. Tilanteen haltuunotto vaatii arvopohjan syvällistä päivitystä sekä suurta muutosta toimintatavoissamme. Kun tätä viheliäistä ongelmaa ratkaistaan, on kasvatuksella, koulutuksella ja tutkimuksella erittäin keskeinen rooli. Keskitymme tässä lausunnossa lähinnä Agenda 2030:n Tavoitteeseen 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.

Vaikka Suomi valtaosin saavuttaa Agenda 2030:n Tavoitteen 4, ikävä tosiasia on, että koulutusjärjestelmämme tulokset ja toimintakyky ovat olleet laskusuunnassa jo jonkin aikaa. Tästä esimerkkejä ovat nuorten ikäluokkien koulutustason kääntyminen laskuun ja oppimistulosten heikkeneminen ja eriytyminen peruskoulussa. Tilanteen muutokseen on pyritty reagoimaan monilla hallinnollisilla ja rakenteellisilla uudistuksilla kuten opetussuunnitelma- ja arviointiuudistus peruskoulussa, lukiouudistus, ammatillinen reformi, oppivelvollisuuden laajennus, jne.

Kun pyrimme kohti Agenda 2030:n eri tavoitteita, tulee jatkossa kyetä ja uskaltaa nähdä, että kasvatusta, koulutusta ja tutkimusta ovat keskeisimmät investointikohteemme. Vaikka Suomi ylittää edelleen koulutuksen rahoituksessa kansainväliset keskiarvot, ovat Suomen panostukset kasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen olleet kuitenkin keskeisimpiä verrokkimaitamme pienemmät. Lisäksi tämä ero on vain kasvanut viime aikoihin asti, koska Suomi on pienentänyt koulutus- ja tutkimuspanostuksiaan muiden niitä kasvattaessa. Koska kasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen on syntynyt krooninen rahoitusvaje, ei monilla edellä mainituilla kasvatusta- ja koulutussektorin hallinnollisilla ja rakenteellisilla uudistuksilla ole saavutettu niille asetettuja tavoitteita, ja kehityssuunta on ollut huolestuttava¹.

¹ <https://kestavakehitys.fi/seuranta/tulkinnat/-/blogs/koulutus-ja-osaamisen-kehitys-suomalaiset-ovat-aktiivisia-osaamisensa-kehittaji-ja-kulttuuripalveluiden-hy-dynt-ji->

8.2.2021

Valtioneuvoston koulutuspoliittista selontekoa kommentoivassa lausunnossaan OAJ on todennut, että kasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen rahoitus tulee nosta pohjoismaiselle tasolle vuoteen 2030 mennessä. Jos emme korjaa kasvatuksen, koulutuksen ja tutkimuksen rahoitusvajetta, menetämme jo saavuttamamme Agenda 2030:n sosiaaliset tavoitteet.

Agenda 2030:n Tavoitteen 4.7:n mukaisesti jokaisen oppijan tulee vuoteen 2030 mennessä saada kestävä kehityksen edistämiseen ja toteuttamiseen tarvittavat tiedot ja taidot koulutuksen avulla. Valtakunnallisissa eri koulutusasteiden opetussuunnitelmissa kestävä kehitys on vahvasti mukana, mutta toteutus on ollut kuitenkin hyvin vaihtelevaa ja se jää usein vain asialle omistautuneen opettajan harteille. Tilannetta kuvaa hyvin se, että vain pieni murto-osa varhaiskasvatukseen yksiköistä, peruskouluista ja toisen asteen oppilaitoksista on jonkin kestävä kehityksen ohjelman tai -sertifikaatin piirissä kuten esim. Vihreä lippu tai Kestävä kehityksen sertifikaatti, joita käytetään valtakunnallisina kestävä kehityksen indikaattoreina koulutussektorilla. Näissä oppilaitoksissa sitoudutaan koko kouluyhteisön voimin pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kestävä kehityksen edistämiseen. Jotta kestävä kehitys saisi kouluissa ja oppilaitoksissa oikeat mittasuhteet ja tavoitteiden mukaisen aseman, tulisi OAJ:n mielestä nyt käynnistää valtakunnallinen, valtiovarain rahoittama ja Opetushallituksen koordinoima Kestävä koulu -ohjelma. Yli 20 ympäristökasvatus- ja opetusalan järjestöä tekivät asiasta esityksen viime vuonna.²

OAJ:n mielestä Agenda 2030:n Tavoitteen 4 Globaalivastuu osiossa Suomen tulisi kiinnittää kansainvälisessä koulutusyhteistyössä huomiota kasvatus- ja koulutussektorin työhön liittyvien ihmisoikeuksien toteutumiseen. Monissa kehitysmaissa kasvatus- ja opetusalan henkilöstö joutuu painostuksen, uhkailujen ja jopa väkivallan kohteeksi, kun heidän toimintaansa pyritään vaikuttamaan tai sitä pyritään estämään. Jotta kasvatus ja koulutus voisi olla laadukasta ja tuloksellista, pitää OAJ:n mielestä sitä toteuttavan henkilöstön työolosuhteiden olla kunnossa.

Tyttöjen koulutusmahdollisuuksien edistämällä on saavutettu merkittäviä tuloksia tasa-arvon ja demokratian edistämässä. OAJ:n mielestä Agenda 2030:n Tavoitteen 5 Globaalivastuu osiossa tulisi tyttöjen kouluttautumismahdollisuuksien edistäminen nostaa keskeiseksi tavoitteeksi, kun pyritään sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Lauri Kurvonen
erityisasiantuntija

² <https://feesuomi.fi/kestavakoulu/>